

FORT ORDONNANS

UITGAVE VAN KUSTVERDEDIGINGSMUSEUM 'FORT AAN DEN HOEK VAN HOLLAND'

Kamer 15 herbergt nieuwste trots

FOTO: NEDERLANDS KUSTVERDEDIGINGSMUSEUM

Kardoezen-kamer geeft beeld van gevaarlijk werk

En weer kan het Nederlands Kustverdedigingsmuseum met blijdschap kennisgeven van de 'geboorte' van een geheel nieuwe Kamer in het binnenste van het Fort.

De vrijwilligers hebben de laatste maanden namelijk hard gewerkt aan de inrichting van een 'Kardoezen-Kamer'.

In dit diorama ziet de bezoeker hoe in vroeger dagen de soldaten van de Kustartillerie de kardoezen voor de kanonnen vulden met kruit, dat in een zogenaamde 'buskruitkist' zat. De kardoezen - zeg maar hulzen - konden telkens opnieuw gebruikt worden.

was heel gevaarlijk werk. Een vonkje en de hele tent vloog in de lucht. Om die reden dan ook moesten de mannen houten klompen dragen, zoals te zien is in het museum.

De buskruitkist is een uniek exemplaar. Het is door het Kon. Nederlands Leger- en Wapenmuseum 'Generaal Hoefler' in Delft aan het Hoekse Fort ter beschikking gesteld.

De deur zit stevig op slot. Bezoekers mogen hoogstens even hun neus om het hoekje van de deur steken. Wie de drempel van Kamer 15 over wil stappen, moet wel eerst goed aan Willem v.d. Stap uitleggen, waarom dat zo nodig zou moeten. Want de apparatuur is kostbaar. En zeker in een museum, waarin elke gulden er een is, zijn beschadigingen volledig uit den boze...

Achter de grijze deur van Kamer 15 is sinds kort een drukkerij gevestigd en Willem v.d. Stap is er zuinig op.

De offset-pers is nog niet operationeel. Zo rond 1 augustus kunnen echter de eerste drukwerken van de Fort-pers rollen.

De drukkerij is een geschenk van mevrouw E.M. Sies-Beun, de directeur van firma El-Con uit 's-Gravenzande. Onder de naam Locoprint exploiteerde zij ook een reclamestudio en offsetdrukkerij, waar Willem v.d. Stap nogal eens over de vloer kwam, omdat het Nederlands Kustverdedigingsmuseum weleens een fraai gedrukt envelopje en zo (...) nodig had.

Ook mevrouw Sies en met haar de algemeen technische bedrijfsleider Johan Koopmans raakten besmet met het Forteritus-virus. En toen Locoprint ophield te bestaan, schonk zij alle apparatuur aan het Fort.

Slapeloze nachten

De verhuizing heeft Van der Stap heel wat slapeloze nachten bezorgd.

Het vervoer van 's-Gravenzande naar Hoek van Holland was zo geregeld. 'Bode Van den Ende heeft alles voor een koopje overgebracht.' Maar die hele handel moest ook nog eens naar beneden. En naar binnen. 'De een zei; je moet effies flink duwen'. De ander dacht dat je met flink heen en weer trekken een heel eind zou komen.'

'Een kennis van me wilde zelfs een takelwagen beschikbaar

stellen. Maar onze technische man Eric geloofde niet dat het daarmee zou lukken. Die pers was veel te zwaar.'

Alle zorgen bleken uiteindelijk overbodig te zijn. Johan Koopmans had niet voor niks jaren achter de machine gestaan. Met wat aanwijzingen van zijn kant stond de pers binnen 5 minuten beneden.

Koopmans: 'Naar binnen brengen was ook niet zo'n probleem. Ik had het met een maquette en kartonnetjes uitgeprobeerd. Het ging allemaal op de millimeter, maar uiteindelijk kon de pers onbeschadigd in Kamer 15 naar binnen worden gereden.'

Eerste resultaten in augustus

INHOUD

2**Draaginsigne Gewonden 14 mei uitgereikt****3****'De kustartillerie was bij ons niet in tel...'****4****Leden van VOMI bezoeken het Fort**

'En dan sta je daar tegenover een tot in de puntjes toegerust leger'

De reünie van oud-gedienden op 14 mei kreeg dit jaar een heel bijzonder accent. G.J. van der Zwaan uit Monster en M. de Heer uit Arnhem ontvingen namelijk het Draaginsigne Gewonden. Normaal gesproken wordt dit insigne opgespeld door de burgemeester. Maar op speciaal verzoek van beide onderscheidenen werd het insigne binnen de Fort-muren uitgereikt door voorzitter Jan Wouters in zijn functie als luitenant der Marechaussee.

Van der Zwaan en De Heer waren destijds als dienstplichtig militair gelegerd in de Positie Hoek van Holland. Zij raakten uiteindelijk tijdens de Duitse inval in mei 1940 gewond bij gevechtshandelingen bij Fort Westervoort.

Kustartillerie

Beiden werden in december 1939 opgeroepen en kwamen terecht bij het regiment Kustartillerie. Ze werden in 's-Gravenzande ondergebracht in een bollenschuur. In april 1940 werden de manschappen naar de Haagse oude Alexanderkazerne gedirigeerd. Een week later moesten ze naar het Fort in Westervoort.

Uit oude dossiers heeft Wouters kunnen opmaken, dat zij op 13 april in Den Haag arriveerden om op 21 april in Westervoort aan te komen. Wouters: 'Dit is o.a. af te leiden uit de staat van dienst van de heer Van der Zwaan. Hij kwam op 13 april 1940 in onderhoud bij het Depot Bereden Artillerie en op 21 april 1940 bij het 35ste Regiment Infanterie.'

Op de staat van dienst van De Heer is merkwaardig genoeg geen enkele melding gemaakt van het feit, dat hij naar Westervoort werd gedirigeerd. De Heer werd geplaatst in het Fort zelf. Wouters: 'Van der Zwaan had wat meer pech, want hij moest met zijn groep een 'open veld kazemat' bouwen. Dat was in de omgeving van de spoorbrug bij Westervoort.'

In de nacht van 9 op 10 mei naderden de Duitse troepen de IJssel. 'Fort Westervoort werd door de Duitsers beschoten vanuit Duiven. De kazemat van Van der Zwaan werd beschoten vanuit een nabijgelegen steenfabriek waarin Duitse militairen zich hadden verschanst.' Na zeven uur strijd, waarbij beide mannen gewond raakten, bleek de overmacht te groot te zijn. De Nederlanders moesten zich terug trekken.

Ongelijke strijd

Het was een ongelijke strijd. De Heer weet zich nog goed te herinneren, dat het 8 mm kanon waarover ze in het Fort Westervoort de beschikking hadden, al na 8 schoten kapot ging. Van der Zwaan: 'Bij ons deed helemaal niets het. En dan sta je daar tegenover een leger dat tot in de puntjes was toegerust.' De gewonden werden door het Rode Kruis opgevangen in villa 'De Heuvel' in Velp en later

overgebracht naar het Juliana-ziekenhuis in Apeldoorn.

Leuze

Wouters wees op de leuze, die op het Draaginsigne staat: Vulneratus-Nec-Viltus: 'Dat betekent gewond maar niet verslagen. Ik zou daaraan toe willen voegen: 'en overleefd'. Want dat is het belangrijkste.'

Op verzoek van Wouters werd twee minuten stilte in acht genomen voor allen die door het Duitse oorlogsgeweld zijn omgekomen en voor alle oud-gedienden, die sinds de vorige reünie zijn overleden. Wouters tenslotte: 'Ik spreek de wens uit, dat u dit insigne zult dragen mede ter nagedachtenis aan de omgekomen kameraden.' De bijeenkomst werd onder meer bijgewoond door Luitenant De Roos, plaatsvervangend Brigadecommandant van de Kon. Marechaussee te Hoek van Holland en door deelraadsvoorzitter mevrouw Willy Doorn.

Voorzitter Wouters speldt het Draaginsigne op bij de oud-gedienden M. de Heer en G.J. van der Zwaan.

FOTO: WESTLANDS FOTOBURO

Fort heeft vitrine in Expo-Paviljoen

Als je bovenop het Fort staan, zie je het liggen: het Expo-Paviljoen, dat pal naast de semafoor aan de Nieuwe Waterweg staat.

In dat informatiecentrum kan de bezoeker alles te weten komen over de plannen die Hoek van Holland heeft voor een kleinschalig toeristisch 'Waterwegcentrum', dat aan de andere kant van de semafoor moet verrijzen.

Ook is er de tentoonstelling 'Rotterdam een veilige Haven' te bezichtigen, waarin informatie wordt gegeven over het begeleidingssysteem, waarmee de schepen de haven worden ingeloodst.

Maar er is meer. In dat informatiecentrum kan de toevallige passant of toerist ook alles te weten komen over de bestaande toeristische attracties. In vnes wordt de aandacht gevestigd op uiteraard onder meer het Nederlands Kustverdedigingsmuseum. Dat gebeurt via foto's en voorwerpen.

Draaginsigne in 1990 ingesteld

Het Draaginsigne Gewonden is pas in 1990 ingesteld. Fortvoorzitter Wouters: 'Het insigne moet door de oud-militairen zelf worden aangevraagd. Dit komt omdat defensie niet beschikt over lijsten van gewonden. Wel kan defensie controleren of men daadwerkelijk gewond is geweest. De huidige militairen ontvangen dit insigne, zodra ze gewond geraakt zijn en hoeven dit dus niet zelf aan te vragen.'

oproep aan Oud-Gedienden

De Werkgroep Oud-Gedienden zou het op prijs stellen bij verhuizing of overlijden hiervan zo spoedig mogelijk op de hoogte te worden gesteld. Het adres is: Stichting Fort aan den Hoek van Holland, t.a.v. werkgroep Oud-Gedienden, Postbus 9, 3150 AA Hoek van Holland. Telefoonnr.: 01747-83365.

Verder is de werkgroep nog steeds op zoek naar oud-gedienden, die ooit een periode van hun militaire diensttijd in de zgn. 'Positie Hoek van Holland' hebben doorgebracht. Namen en adressen kunnen schriftelijk of telefonisch worden doorgegeven.

notities

Bijdragen kunnen worden overgemaakt op rekeningnummer 32.32.90.906 bij de Rabobank of Postbanknummer 12.64.57 ten name van de Stichting Fort aan den Hoek van Holland.

IN MEMORIAM

De werkgroep Oudgedienden heeft de volgende kennisgevingen van overlijden ontvangen:

Chr. v. Mourik, ltg. 1949 Kon. Marine - overleden 4 april 1994.

J. v.d. Breevaart, beroeps mil. 1931 Reg./Genietroepen - overleden 13 maart 1994.

N.J.J. Hofstede, ltg. 1913 Reg./ Pantserfortart. - overleden 15 april 1994.

C.J.J. Rooney, ltg. 1927 Reg./Kustartillerie - overleden 15 mei 1994.

Namens bestuur en werkgroep hebben we de betrokken families inmiddels onze deelneming betuigd met dit verlies.

FORT ORDONNANS

Uitgave van de stichting 'Fort aan den Hoek van Holland', beheerder van het Nederlands Kustverdedigingsmuseum, Stationsweg, Postbus 9, 3150 AA Hoek van Holland. Telefoon 01747-82898.

Voorzitter: Jan Wouters.

Redactie: Marijke Brabander
Vormgeving: Koos Jeremiasse

Luitenant De Jonge in 'Levenstriomf': 'De Kustartillerie was bij ons niet in tel...'

Luitenant H.G. de Jonge heeft onder de titel 'Levenstriomf' een boek geschreven, waarin hij ook ingaat op de tijd, dat hij in Hoek van Holland was gelegerd. Dat was van najaar 1938 tot eind 1939.

De Jonge was er zachtjes gezegd niet echt blij mee, dat hij werd ingedeeld bij de Kustartillerie in Hoek van Holland: 'Die artillerie was bij ons niet in tel. Het was een vernedering...'

Hij omschrijft het onderdeel als 'klein'. Behalve de kapitein-commandant was ik de enige officier.' De jonge luitenant had het niet gemakkelijk: 'Hoe pijnlijk was het al heel spoedig te merken dat mijn chef in het dorp over de tong ging wegens wangedrag. En niet lang nadat mijn actieve dienst daar een aanvang nam, werd hij ontslagen. Moeilijk overigens was het dienst doen voor een jong onervaren officier in zulke omstandigheden bij zo'n onderdeel, dat normaal al niet zo tuchtloos was...' De Jonge probeerde de manschappen militaire discipline bij te brengen: 'Sol-

daten moeten toch leren te gehoorzamen, ja ook onder harde omstandigheden.' 'Maar het maakte mij bij het merendeel niet geliefd. Hetgeen me niet verbaasde, al deed het innerlijk pijn. Want in mij was een hunkering naar eenvoudige, echt-menselijke verhoudingen.' Overigens zou ook de volgende 'chef' het onderdeel niet in het gareel krijgen.

Mobilisatie

Op 1 september 1939 viel Hitler Polen binnen. De Jonge in zijn boek: 'Frankrijk en Engeland verklaarden Duitsland de oorlog. Ons land mobiliseerde. Ik werd verantwoordelijk voor een onderdeel dat gevormd werd door reservisten, allen ouder dan ik en meestal getrouwd. Plots waren er een overspoelende hoeveelheid problemen in verband met onderdak en voeding en vooral inzake de vraag hoe die mannen bezig te houden.' In het begin van 1940 werd De Jonge overgeplaatst naar het depot van de Kustartillerie, dat was ondergebracht in een bollenschuur in 's-Gravenzande. Hij werd ingekwartierd bij een plaatselijke

arts. 'Vrijdag 10 mei, vroeg in de ochtend werd ik gewekt door de explosies van granaten van het luchtdoelgeschut in Hoek van Holland.' 'Wat was er bij het onderdeel een onrust en verwarring. Men liep maar rond.'

Diezelfde dag nog ging De Jonge met een patrouille op zoek naar Duitse parachutisten, die in de buurt geland zouden zijn, nadat hun vliegtuig was neergeschoten. Ze werden niet gevonden. Pas na de capitulatie op 14 mei dook er opeens een 'handjevol' parachutisten op. De Jonge: 'Wat die paar 'Fallschirmjäger' voor onrust en angsten bewerkt hebben voor burgers en militairen in het Westen van het Westland.' Van een gecoördineerde actie van Nederlandse zijde was er volgens De Jonge geen sprake geweest. 'Wel werd een groot kanon van het fort in Hoek van Holland afgevuurd, tot schrik van velen.'

Echtgenote

Nee, echt goede herinneringen heeft De Jonge niet over gehouden aan zijn Hoekse tijd. Er was een lichtpuntje: hij zou er zijn huidige echtgenote ontmoeten, met wie hij na de oorlog in het huwelijk zou treden. Zij zouden later nog vele bewogen jaren beleven in onder meer Australië en Israël. Het echtpaar woont tegenwoordig weer in Nederland.

Verzetsheld

Luitenant De Jonge is na de oorlog vooral bekend geworden als een van de grote verzetshelden. Hij wist in 1942, na een avontuurlijke tocht op een tanker geladen met vliegtuigbenzine via New York te ontkomen naar Engeland. Na een spoedcursus spionage in Londen, richtte hij onder de naam Albrecht in Nederland een inlichtingengroep op. Op 9 november 1943 werd hij gearresteerd in de Pyreneeën.

Het boek 'Levenstriomf' is te koop aan de balie van het Kustverdedigingsmuseum..

Het kost f13,-

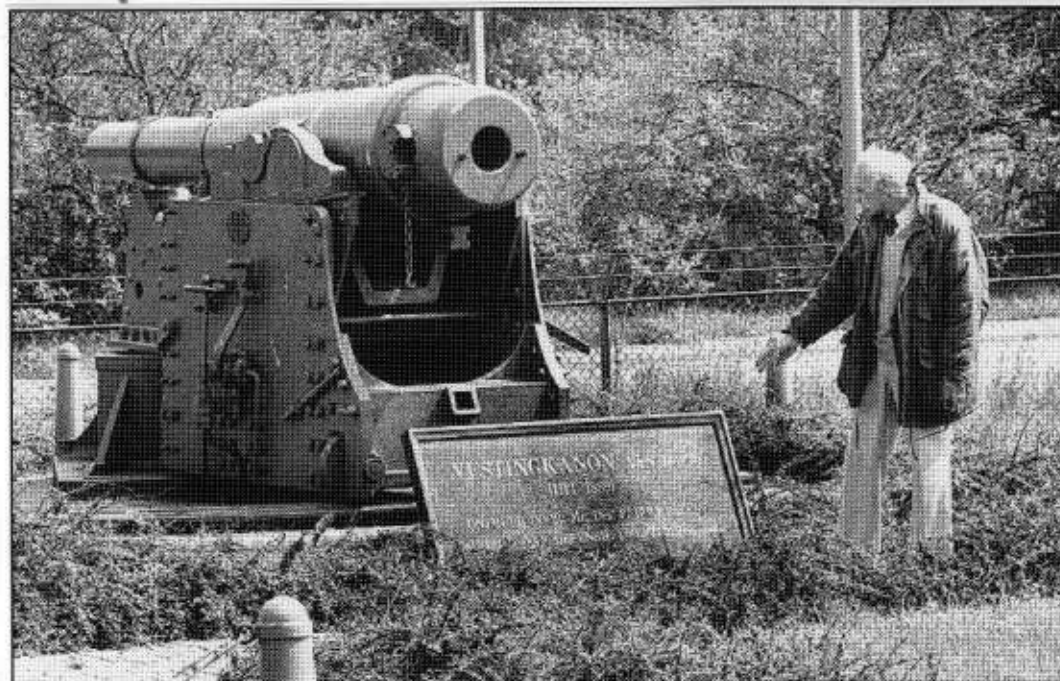
Oud-Marva's gaan terug in de tijd

Onder de reunisten van de Kon. Marine en het Korps Mariniers, die 28 mei bijeen waren in 'hun' Hoekse Fort, waren ook verschillende oud-Marva's. Onder hen Mieke Chandler-Stolz uit Engeland en 'Puck' Dorreboom uit Voorburg, die weer eventjes hun oude 'stiel' oppakten.

FOTO: WESTLANDS FOTOBUREAU

Bijzondere bezoekers

Het Nederlands Kustverdedigings Museum heeft de afgelopen maanden weer heel wat bijzondere bezoekers binnen haar poorten gehad. Onder hen waren ook leden van de VOMI. Deze Vereniging van Oud-Militairen, die in Indië gelegerd zijn geweest, deden op uitnodiging van de deelgemeenteraad, een dagje Hoek van Holland. Uiteraard stond daarbij een rondleiding door het Fort op het programma.

FOTO: WESTLANDS FOTOBURO

Zuinig mondje

Het moet de nachtmerrie zijn van elke rondleider: je publiek kwijt-raken. Toch gebeurt het zo nu en dan dat een deel van een groep een trap teveel neemt. De dames die dat kortgeleden overkwam, raakten gelukkig slechts lichtjes in paniek. 'Ach' zou een van de dames - met een wat zuinig mondje- zeggen, 'als we zo meteen iemand 'vent' en 'moer' horen zeggen, weten we dat we de rondleider weer teruggevonden hebben.' Waarop enkele andere aanwezigen slap van de lach zowat de trap afrolden...

Bloemlezing

Hoe denken de bezoekers nu over het Fort? Een bloemlezing uit het gastenboek: Heel heftig - gewoon tof - erg leerzaam - nat maar gezellig - cool - gaaf - stom maar leuk - interessant - imposant - mooi - fantastisch - meer reclame maken - geestig

Openingstijden 1994

Het Kustverdedigingsmuseum is in 1994 nog geopend op 2 en 3 juli, 6 en 7 augustus, 3 en 4 september, 1 en 2 oktober en 5 en 6 november.

Op de zaterdag is het museum geopend van 13.00 tot 16.00 uur en op zondag van 10.00 tot 16.00 uur.

Rondleidingen op afspraak

Voor groepen van minimaal tien personen kunnen er op afwijkende tijden (eventueel ook in de avonden) rondleidingen worden georganiseerd.

De kosten bedragen f3,- per persoon. Voor een afspraak in contact worden opgenomen met het Kustverdedigingsmuseum op 01747-82898; met J. Admiraal (coördinator rondleidingen) op 01747-83387 en met J. Wouters op 01747-83128.

VVV rondleidingen

Via de VVV Hoek van Holland kan men individueel inschrijven op een rondleiding. Daarvoor moet men zich uiterlijk een dag van tevoren aanmelden bij de VVV aan de Hoekse Brink, telefoon 01747-82456. Ook de kosten (f3,- per persoon) moeten vooraf bij de VVV worden betaald.

De VVV-rondleidingen worden in 1994 nog gehouden op 12, 14, 26 en 28 juli; op 2, 4, 9, 11, 16 en 18 augustus; 18 en 20 oktober en 28 december.

Begunstigers

Het Kustverdedigingsmuseum wordt mede in stand gehouden door begunstigers.

Men kan begunstiger worden door minimaal f25,- over te maken op rekeningnummer 32.32.90.906 bij de Rabobank of Postbanknummer 12.64.57 ten name van de stichting Fort aan den Hoek van Holland. Met een eenmalige bijdrage van minimaal f500,- kan men 'Begunstiger voor het leven' worden.

Bedrijven kunnen zich aanmelden als sponsor. Dit kost minimaal f300,- per jaar.

Zowel begunstigers als sponsors ontvangen een gezinskaart, waarop tijdens de openingen gratis het Kustverdedigingsmuseum kan worden bezocht. Verder ontvangt men vier keer per jaar de 'Fort Ordonnans'.